

АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ

до проєкту наказу Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України «Про затвердження середньої норми споживання води для потреб зрошення»

I. Визначення проблеми

Проєкт наказу Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України «Про затвердження середньої норми споживання води для потреб зрошення» (далі – проєкт наказу, регуляторний акт) розроблено на виконання підпункту 14 пункту 5 розділу I Закону України від 25 лютого 2026 р. № 4795-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління об'єктами інженерної інфраструктури меліоративних систем» та з урахуванням положень Закону України «Про меліорацію земель».

Законом України № 4795-IX запроваджено нову організаційну модель управління об'єктами інженерної інфраструктури меліоративних систем, що перебувають у державній власності, через операторів, які утворюються як державні некомерційні товариства. Управління такими операторами здійснюється, зокрема, наглядовою радою, до складу якої обираються представники замовників послуг оператора.

Відповідно до статті 24⁴ Закону України «Про меліорацію земель» кількість голосів, що належать замовникам послуг оператора при обранні представників до складу наглядової ради, розраховується пропорційно площі земельних ділянок, що належать таким замовникам та включені до території обслуговування оператора.

Разом з тим серед замовників послуг оператора можуть бути водокористувачі, які отримують воду не для потреб гідротехнічної меліорації земель, а для інших потреб, зокрема промислових потреб, питного водопостачання тощо. Такі замовники можуть не мати земельних ділянок, гідротехнічна меліорація яких забезпечується оператором, а тому для них неможливо застосувати звичайний підхід до розрахунку кількості голосів через площу земельних ділянок.

Для зазначеної категорії замовників статтею 24⁴ Закону України «Про меліорацію земель» передбачено визначення умовної площі земельних ділянок шляхом ділення ліміту забору води з об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем, закріплених за оператором, що визначений у дозволі на спеціальне водокористування такого водокористувача, на середню норму споживання води для потреб зрошення. При цьому законом прямо встановлено, що середня норма споживання води для потреб зрошення визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики.

За відсутності затвердженої середньої норми споживання води для потреб зрошення неможливо забезпечити належне застосування зазначеної норми закону в частині визначення умовної площі земельних ділянок для водокористувачів, які отримують воду для потреб, не пов'язаних з гідротехнічною меліорацією земель. Це створює правову невизначеність при визначенні кількості голосів таких замовників послуг оператора, може ускладнити обрання представників замовників послуг до складу наглядової ради оператора та призвести до неоднакового підходу при формуванні органів управління оператора.

Згідно з пояснювальною запискою до проєкту наказу, Держводагентство у листі від 09.04.2026 № 2178/7/8/11-26 зазначило, що середня норма споживання води для зрошення в Україні істотно варіюється у діапазоні від 1500 м³/га до понад 6000 м³/га за сезон залежно від клімату, типу культури та методу поливу. Держрибагентство у листі від 15.04.2026 № 2-5-5/2358-26 підтвердило широкий діапазон таких показників і навело приклад розрахунку можливої середньої норми по Одеській області за результатами 2025 року у розмірі 3576 м³/га.

Інститут водних проблем і меліорації НААН у листі від 16.04.2026 № 4-6/91 підтвердив відсутність в Україні затверджених середніх норм споживання води для потреб зрошення та відповідної методики їх визначення, яка могла б застосовуватися для розрахунку умовної площі земельних ділянок для водокористувачів – замовників послуг оператора, що отримують воду для потреб, не пов'язаних з гідротехнічною меліорацією земель. Водночас, відповідно до наданих Інститутом водних проблем і меліорації НААН матеріалів, норми водопотреби для основних зрошуваних культур Степу України у середньозволожені роки становлять від 1500 до 3800 м³/га, а для посушливих років – від 1800 до 5100 м³/га.

Проєктом наказу пропонується затвердити середню норму споживання води для потреб зрошення у розмірі 3000 кубічних метрів на гектар (3000 м³/га). Запропоноване значення відповідає медіані показників водопотреби для основних зрошуваних культур Степу України в середньозволожені роки та є близьким до розрахункового показника можливої середньої норми по Одеській області за 2025 рік.

Проблема не може бути розв'язана за допомогою ринкових механізмів, оскільки закон прямо передбачає необхідність визначення середньої норми споживання води для потреб зрошення центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики. Відсутність нормативно встановленого показника унеможливорює повноцінне застосування законодавчого механізму розрахунку голосів відповідної категорії замовників послуг оператора.

Основні групи (підгрупи), на які проблема справляє вплив:

Групи (підгрупи)	Так	Ні
Громадяни	+	-

Держава	+	-
Суб'єкти господарювання	+	-
у тому числі суб'єкти малого підприємництва	+	+

Примітка. Вплив на громадян є переважно опосередкованим, зокрема через забезпечення належного управління операторами, які можуть надавати послуги із забору (доставки) води для потреб, не пов'язаних з гідротехнічною меліорацією земель, у тому числі для потреб питного водопостачання. Загальна кількість замовників послуг операторів об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем, що перебувають у державній власності, становить орієнтовно 3 000 суб'єктів. Безпосередньо дія механізму розрахунку умовної площі через середню норму поширюється лише на тих замовників, які отримують воду для потреб, не пов'язаних з гідротехнічною меліорацією земель, - переважно на підприємства комунального водопостачання (водоканали), кількість яких становить не більше 1 % від загальної кількості замовників, тобто близько 30 суб'єктів. Зазначені суб'єкти є комунальними підприємствами або суб'єктами великого підприємництва і не належать до суб'єктів малого підприємництва у розумінні Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні».

II. Цілі державного регулювання

Цілями прийняття регуляторного акта є:

виконання вимог статті 24⁴ Закону України «Про меліорацію земель» щодо визначення середньої норми споживання води для потреб зрошення;

затвердження єдиного показника середньої норми споживання води для потреб зрошення у розмірі 3000 м³/га;

забезпечення можливості розрахунку умовної площі земельних ділянок для водокористувачів – замовників послуг оператора, які отримують воду для потреб, не пов'язаних з гідротехнічною меліорацією земель;

забезпечення правової визначеності та рівних умов для замовників послуг операторів при визначенні кількості голосів під час обрання представників замовників послуг до складу наглядової ради оператора;

запобігання усуненню розбіжностей у застосуванні норм законодавства та виникненню спорів щодо розрахунку кількості голосів замовників послуг оператора.

III. Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей

1. Визначення альтернативних способів

Вид альтернативи	Опис альтернативи
Альтернатива 1. Залишення існуючої ситуації без змін	Не приймати регуляторний акт. У такому випадку середня норма споживання води для потреб зрошення залишиться невизначеною, а передбачений законом механізм розрахунку умовної площі земельних ділянок для окремої категорії

	замовників послуг оператора не зможе бути належно застосований.
Альтернатива 2. Прийняття регуляторного акта	Затвердити середню норму споживання води для потреб зрошення у розмірі 3000 м³/га. Це забезпечить виконання вимог закону, правову визначеність та однаковий підхід до розрахунку умовної площі земельних ділянок для водокористувачів, які отримують воду для потреб, не пов'язаних з гідротехнічною меліорацією земель.
Альтернатива 3. Встановлення диференційованих норм за регіонами або зонами обслуговування операторів	Такий підхід теоретично міг би враховувати різницю кліматичних умов, культур, ґрунтів та способів поливу. Разом з тим він не відповідає конструкції статті 24 ⁴ Закону України «Про меліорацію земель», яка передбачає визначення саме середньої норми, та створив би правову невизначеність для операторів, територія обслуговування яких може охоплювати декілька областей або різні адміністративні одиниці.

2. Оцінка вибраних альтернативних способів досягнення цілей

Оцінка впливу на сферу інтересів держави

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1. Залишення існуючої ситуації без змін	Відсутні. Вимога закону щодо визначення середньої норми не буде реалізована.	Прямі бюджетні витрати відсутні. Водночас зберігається ризик неможливості або ускладнення формування наглядових рад операторів з належним представництвом замовників послуг.
Альтернатива 2. Прийняття регуляторного акта	Забезпечення виконання вимог Закону України № 4795-IX та Закону України «Про меліорацію земель»; створення правових передумов для формування наглядових рад операторів; забезпечення єдиного підходу до розрахунку умовної площі та кількості голосів відповідної категорії замовників послуг.	Додаткові видатки державного чи місцевих бюджетів не передбачаються. Реалізація акта здійснюватиметься в межах повноважень відповідних органів та процедур, передбачених законодавством.
Альтернатива 3. Диференційовані норми	Можливе врахування регіональних особливостей водопотреби.	Потребувала б додаткового нормативного врегулювання, методики та адміністрування; могла б створити спори щодо застосування норми для оператора, територія обслуговування якого охоплює

		декілька регіонів.
--	--	--------------------

Оцінка впливу на сферу інтересів громадян

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1. Залишення існуючої ситуації без змін	Відсутні	Прямі витрати відсутні. Опосередковано зберігається ризик менш прозорого управління операторами, які можуть надавати послуги для потреб, не пов'язаних з гідротехнічною меліорацією земель.
Альтернатива 2. Прийняття регуляторного акта	Опосередковане підвищення прозорості та передбачуваності управління операторами об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем, що перебувають у державній власності.	Витрати для громадян відсутні. Проект наказу не встановлює для громадян обов'язків щодо подання документів, сплати платежів або отримання дозволів.
Альтернатива 3. Диференційовані норми	Можливе врахування особливостей окремих територій.	Прямі витрати відсутні. Разом з тим можливе виникнення правової невизначеності щодо застосування конкретної регіональної норми.

Оцінка впливу на сферу інтересів суб'єктів господарювання

Показник	Вел икі	Сер едні	Ма лі	Мік ро	Раз ом
Кількість суб'єктів господарювання, що підпадають під дію регулювання, одиниць	бли зько 30	0	0	0	бли зько 30
Питома вага групи у загальній кількості, відсотків	100	0	0	0	100

Загальна кількість замовників послуг операторів об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем, що перебувають у державній власності, становить орієнтовно 3 000 суб'єктів господарювання. Безпосередньо механізм визначення умовної площі земельних ділянок із застосуванням середньої норми поширюється на замовників послуг, які отримують воду для потреб, не пов'язаних з гідротехнічною меліорацією земель, - переважно підприємства комунального водопостачання (водоканали). Кількість таких суб'єктів не перевищує 1 % від загальної кількості замовників послуг і становить орієнтовно

близько 30 суб'єктів господарювання, які є переважно великими підприємствами або підприємствами комунальної власності.

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1. Залишення існуючої ситуації без змін	Відсутні. Відповідна категорія замовників послуг оператора не матиме визначеного нормативного показника для розрахунку умовної площі земельних ділянок.	Прямі витрати відсутні. Зберігаються ризики спорів щодо розрахунку голосів та неможливості реалізації права на участь в управлінні оператором.
Альтернатива 2. Прийняття регуляторного акта	Встановлення єдиного та зрозумілого показника для розрахунку умовної площі; забезпечення рівних умов участі замовників послуг оператора в обранні представників до складу наглядової ради; зменшення правової невизначеності.	Додаткові витрати суб'єктів господарювання, пов'язані саме з прийняттям наказу, не передбачаються. Наказ не запроваджує нових платежів, звітності, дозвільних процедур або обов'язку придбання обладнання.
Альтернатива 3. Диференційовані норми	Можливе врахування регіональних відмінностей водопотреби.	Можливі додаткові адміністративні витрати на визначення, оновлення та застосування різних норм, а також ризик спорів щодо вибору застосовної норми.

Сумарні витрати за альтернативами	Сума витрат, гривень
Альтернатива 1. Залишення існуючої ситуації без змін	Прямі витрати на виконання вимог регуляторного акта відсутні, оскільки акт не приймається.
Альтернатива 2. Прийняття регуляторного акта	Додаткові витрати державного та місцевих бюджетів, громадян і суб'єктів господарювання не передбачаються.
Альтернатива 3. Диференційовані норми	Сума витрат не визначена; очікується потреба у додаткових організаційних та методичних заходах для встановлення і застосування різних показників.

IV. Вибір найбільш оптимального альтернативного способу досягнення цілей

Рейтинг результативності (досягнення цілей під час вирішення)	Бал результативності (за	Коментарі щодо присвоєння відповідного балу
---	--------------------------	---

проблеми)	чотирибальною системою оцінки)	
Альтернатива 1. Залишення існуючої ситуації без змін	1	Не забезпечує виконання вимог закону та не усуває правову невизначеність щодо розрахунку умовної площі земельних ділянок для відповідної категорії замовників послуг оператора.
Альтернатива 2. Прийняття регуляторного акта	4	Повністю забезпечує досягнення цілей державного регулювання, оскільки встановлює єдиний нормативний показник середньої норми споживання води для потреб зрошення у розмірі 3000 м³/га.
Альтернатива 3. Диференційовані норми	2	Частково могла б вирішити проблему, однак не відповідає запропонованій законом моделі єдиної середньої норми та створює ризики неоднакового застосування.

Рейтинг результативності	Вигоди (підсумок)	Витрати (підсумок)	Обґрунтування відповідного місця альтернативи у рейтингу
Альтернатива 1. Залишення існуючої ситуації без змін	Відсутні.	Прямі витрати відсутні, але проблема не вирішується.	Не забезпечує досягнення поставлених цілей.
Альтернатива 2. Прийняття регуляторного акта	Виконання вимог закону; правова визначеність; однаковий підхід до розрахунку умовної площі та кількості голосів; забезпечення участі відповідної категорії замовників послуг у формуванні наглядової ради оператора.	Додаткові витрати не передбачаються.	Є найбільш оптимальною, оскільки забезпечує досягнення цілей регулювання без запровадження додаткового адміністративного чи фінансового навантаження.
Альтернатива 3. Диференційовані норми	Можливість врахування регіональних особливостей.	Потенційні додаткові організаційні та методичні витрати; ризики спорів щодо застосування відповідної норми.	Не є оптимальною через невідповідність конструкції закону та ризик правової невизначеності.

Рейтинг	Аргументи щодо переваги обраної альтернативи / причини відмови від альтернативи	Оцінка ризику зовнішніх чинників на дію запропонованого регуляторного акта
Альтернатива 1. Залишення існуючої ситуації без змін	Не забезпечує виконання вимог закону та не розв'язує визначену проблему.	Проблема правової невизначеності зберігатиметься.
Альтернатива 2. Прийняття регуляторного акта	Обрана альтернатива забезпечує виконання прямої вимоги статті 24 ⁴ Закону України «Про меліорацію земель» та створює єдиний підхід до визначення умовної площі земельних ділянок для водокористувачів, які отримують воду для потреб, не пов'язаних з гідротехнічною меліорацією земель.	Ризики можуть бути пов'язані з недостатньою обізнаністю операторів та замовників послуг щодо порядку застосування затвердженої норми. Такий ризик може бути зменшений шляхом належного оприлюднення акта та роз'яснювальної роботи.
Альтернатива 3. Диференційовані норми	Відхиляється через ризик невідповідності конструкції закону, ускладнення адміністрування та можливість неоднакового застосування.	Високий ризик виникнення спорів щодо вибору застосовної норми для конкретного оператора або водокористувача.

V. Механізми та заходи, які забезпечать розв'язання визначеної проблеми

Механізмом, який забезпечить розв'язання визначеної проблеми, є прийняття наказу Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України «Про затвердження середньої норми споживання води для потреб зрошення» та його державна реєстрація в Міністерстві юстиції України в установленому законодавством порядку.

Проектом наказу передбачається затвердження середньої норми споживання води для потреб зрошення у розмірі 3000 кубічних метрів на гектар (3000 м³/га). Зазначений показник застосовуватиметься для розрахунку умовної площі земельних ділянок водокористувачів – замовників послуг оператора, які отримують від оператора воду для інших потреб, не пов'язаних з гідротехнічною меліорацією земель.

Для впровадження регуляторного акта необхідно забезпечити:

прийняття наказу та подання його на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України;

офіційне опублікування наказу;

застосування затвердженої середньої норми при розрахунку умовної площі земельних ділянок та кількості голосів відповідної категорії замовників послуг оператора;

інформування операторів та замовників послуг про затверджений показник у межах організаційних заходів, пов'язаних з формуванням наглядових рад операторів.

Проект наказу не передбачає запровадження нових дозвільних процедур, обов'язкової звітності, платежів, придбання обладнання або інших дій, що потребують додаткових фінансових витрат з боку суб'єктів господарювання чи громадян.

VI. Оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні проваджувати або виконувати ці вимоги

Реалізація регуляторного акту не потребуватиме додаткових видатків з державного або місцевих бюджетів. Застосування затвердженої середньої норми здійснюватиметься в межах процедур, передбачених Законом України «Про меліорацію земель» та іншими актами законодавства, що регулюють формування органів управління оператора.

Для суб'єктів господарювання регуляторний акт не встановлює нового обов'язку щодо подання документів, отримання дозволів, сплати платежів, придбання обладнання або залучення додаткового персоналу. Витрати на виконання вимог регуляторного акта для суб'єктів господарювання, у тому числі суб'єктів малого підприємництва, не прогножуються.

Оскільки регуляторний акт встановлює лише нормативний показник, який застосовується для розрахунку умовної площі земельних ділянок, вимоги акта є однаковими для суб'єктів господарювання незалежно від їх розміру.

Категорія ресурсів / суб'єктів	Оцінка впливу
Державний бюджет	Додаткові видатки не передбачаються.
Місцеві бюджети	Додаткові видатки не передбачаються.
Суб'єкти господарювання	Додаткові витрати на виконання вимог саме наказу не передбачаються.
Суб'єкти малого підприємництва	Додаткові витрати не передбачаються; за потреби кількість таких суб'єктів уточнюється розробником.
Громадяни	Додаткові витрати не передбачаються.

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії регуляторного акта

Строк дії регуляторного акта пропонується встановити необмеженим у часі. Це зумовлено тим, що проект наказу розроблено на виконання положень Закону України «Про меліорацію земель», які не мають обмеженого строку дії.

У разі внесення змін до законодавства у сфері меліорації земель, зміни підходів до визначення середньої норми споживання води для потреб зрошення або появи затвердженої методики визначення такого показника регуляторний акт може бути переглянуто у встановленому законодавством порядку.

VIII. Визначення показників результативності дії регуляторного акта

Показниками результативності дії регуляторного акта є:

кількість операторів об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем, що перебувають у державній власності, які застосували затверджену середню норму споживання води для потреб зрошення;

кількість замовників послуг операторів, які отримують воду для потреб, не пов'язаних з гідротехнічною меліорацією земель, для яких розраховано умовну площу земельних ділянок із застосуванням затвердженої середньої норми;

кількість випадків обрання представників замовників послуг до складу наглядових рад операторів із застосуванням затвердженої середньої норми;

кількість звернень, скарг або спорів щодо застосування затвердженої середньої норми при розрахунку кількості голосів замовників послуг оператора;

частка операторів об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем, що перебувають у державній власності, яким надано офіційні роз'яснення щодо порядку застосування затвердженої середньої норми споживання води для потреб зрошення.

Розмір надходжень до державного та місцевих бюджетів, пов'язаних з дією регуляторного акта, не прогнозується, оскільки проєкт наказу не встановлює платежів, зборів або інших обов'язкових фінансових зобов'язань.

Розмір коштів і часу, що витратимуться суб'єктами господарювання, фізичними та юридичними особами на виконання вимог акта, не прогнозується, оскільки проєкт наказу не встановлює нових процедурних або фінансових обов'язків для таких осіб.

IX. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності дії регуляторного акта

Базове відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься після набрання ним чинності, але не пізніше дня початку повторного відстеження результативності.

Повторне відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься через один рік з дня набрання ним чинності.

Періодичне відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься один раз на три роки, починаючи з дня закінчення заходів з повторного відстеження результативності.

Відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься шляхом аналізу інформації, отриманої від операторів об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем, що перебувають у державній власності, центральних органів виконавчої влади, інших офіційних джерел, а також за результатами розгляду звернень, скарг та пропозицій заінтересованих сторін.

Для відстеження результативності можуть використовуватися статистичні, адміністративні та аналітичні дані щодо застосування затвердженої середньої

норми, формування наглядових рад операторів та кількості звернень щодо розрахунку кількості голосів замовників послуг оператора.

Міністр економіки, довкілля та
сільського господарства України

Олексій СОБОЛЕВ

«___» _____ 2026 р.